

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Kayış

Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ANONİM ORTAKLIKTA OYDAN YOKSUNLUK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN OY HAKKI VE ÖZELLİKLERİ, OYDAN YOKSUNLUĞA YÖNELİK DÜZENLEMELERİN TANITILMASI, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ DURUM VE OYDAN YOKSUNLUĞUN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I. ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİBİNİN OY HAKKI VE ÖZELLİKLERİ.....	5
A. Genel Olarak Pay Sahibinin Oy Hakkı.....	5
B. Oy Hakkının Özellikleri	9
1. Payın İtibari Değeri ile Orantılı Olarak Kullanılması	9
2. Temel Yönetmeliklerden Biri Olması	10
3. Vazgeçilmez Nitelikte Bir Hak Olması	11
4. Oy Hakkının Müktesep Hak Olup Olmadığı Sorunu	13
5. Genel Kurul Toplantılarında Kullanılabilir Olması	16
6. Kullanılmasının Pay Sahibinin İradesine Bağlı Olması	18
7. Kullanılırken Şirket Menfaatinin Gözetilmesinin Zorunlu Olmaması	19

C. Birden Fazla Paydan Doğan Oy Haklarının Farklı Yönlerde Kullanılıp Kullanılmayacağı Hususu.....	21
II. OYDAN YOKSUNLUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMENİN TANITILMASI, KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ DURUM VE OYDAN YOKSUNLUĞUN BENZER KAVRAMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI	24
A. Oydan Yoksunluğa İlişkin Yasal Düzenlemelerin Tanıtılması	24
1. Oydan Yoksunluğa İlişkin Düzenlemelerin Tarihsel Gelişimi.....	24
a. 865 Sayılı Ticaret Kanunu Dönemi.....	24
b. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Dönemi	26
c. Mevcut Yasal Düzenleme (TTK m. 436) ve Gerekçesi....	29
2. Oydan Yoksunluğa İlişkin Düzenlemenin Hukuki Niteliği, Amacı, Uygulama Alanı ve Yorumu.....	31
a. Düzenlemenin Hukuki Niteliği.....	31
b. Düzenlemenin Amacı.....	34
c. Düzenlemenin Uygulama Alanı ve Yorumu	37
B. Oydan Yoksunluğun Diğer Pay Sahipliği Hakları ile Yeter Sayılara Etkisi.....	39
C. Mevaz Hukuk Sistemlerinde Oy Hakkına Getirilmiş Olan Sınırlandırmalar.....	46
1. Alman Hukukunda	46
2. İsviçre Hukukunda	48
3. Avusturya Hukukunda.....	50
III. OYDAN YOKSUNLUĞUN BENZER KAVRAMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI	51
A. Oydan Yoksunluk ile Oy Hakkının Donmasının Karşılaştırılması.....	52
B. Oydan Yoksunluk ile Oydan Yoksun Payların Karşılaştırılması...56	
C. Oydan Yoksunluk ile Müzakereye Katılma Yasağının Karşılaştırılması.....	59

İKİNCİ BÖLÜM
YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN İBRALARI
DIŞINDA ALINACAK KARARLARDA OYDAN
YOKSUNLUK (TTK m. 436/1)

I. OYDAN YOKSUNLUĞA TABİ KİŞİLER (OYDAN YOKSUNLUĞUN MUHATABI)	63
A. Oydan Yoksunluğun Muhatabı Olarak Pay Sahibi.....	63
B. Pay Sahibinin Gerçek Kişi Olması.....	66
1. Gerçek Kişi Pay Sahibinin Paya Tek Başına Sahip Olması	66
2. Payın Birden Fazla Kişiyeye Ait Olması (Birlikte Mülkiyet Durumu).....	74
a. Doktrindeki Görüşler.....	74
b. Birlikte Mülkiyet Durumunda Oy Hakkının Kullanılmasına İlişkin Esaslar	76
c. Birlikte Mülkiyet Durumunda Oydan Yoksunluğa İlişkin Değerlendirmelerimiz.....	82
aa. Tek Bir Pay Üzerinde Birlikte Mülkiyet Durumu	82
bb. Birden Çok Pay Üzerinde Birlikte Mülkiyet Durumu.....	84
aaa. Elbirliği ile (İştirak Hâlinde) Mülkiyet Durumu	84
bbb. Paylı (Müşterek) Mülkiyet Durumu	86
C. Oydan Yoksun Gerçek Kişi Pay Sahibinin Temsilci Vasıtasıyla Oy Kullanıp Kullanamayacağı Hususu	87
D. Oydan Yoksun Gerçek Kişi Pay Sahibinin Bir Başkasını Temsilen Oy Kullanıp Kullanamayacağı Hususu	92
1. Doktrinde ve Uygulamadaki Görüşler	94
2. Değerlendirmelerimiz.....	97
E. Oydan Yoksunluğun Tevdi Eden Temsilcisi Yönünden Değerlendirilmesi	99
F. Tüzel Kişi Pay Sahiplerinin Oydan Yoksunluğa Tabi Olup Olmayacağı Hususu.....	102

1. Genel Olarak Sorunun Kaynağı.....	102
2. Tüzel Kişi Pay Sahibinin Kendisinin Oydan Yoksunluğa Tabi Olması.....	106
3. Tüzel Kişi Pay Sahibinin Temsilcisinin Oydan Yoksunluğa Tabi Olması.....	108
G. Pay Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oydan Yoksunluğa Tabi Kimseler.....	110
H. Pay Üzerinde Rehin Hakkı Bulunması Durumunda Oydan Yoksunluğun Muhatabı.....	115
I. Payın İnançlı İşleme Temlik ile Meşru Hamil Görüntüsü Yaratın Devri Durumlarında Oydan Yoksunluğun Muhatabı... 117	
II. PAY SAHİBİNİN OYDAN YOKSUNLUĞUNA NEDEN OLAN KİŞİLER.....	121
A. Genel Olarak.....	121
B. Pay Sahibinin Kendisi	123
C. Pay Sahibinin Eşi.....	125
D. Pay Sahibinin Altsoyu ve Üstsoyu	128
E. Pay Sahibinin Kendisinin, Eşinin, Altsoy veya Üstsoylarından Birinin Ortağı Olduğu Şahıs Şirketleri	132
F. Pay Sahibinin Kendisinin, Eşinin, Altsoy veya Üstsoylarından Birinin Hâkimiyeti Altında Bulunan Sermaye Şirketleri	136
1. Genel Olarak.....	136
2. Hâkimiyet Altında Bulunma Kavramının Anlamı.....	136
3. Hâkimiyet Altında Bulunan Sermaye Şirketleri.....	142
4. Hükümün Tüzel Kişi Pay Sahipleri Yönünden Değerlendirilmesi	143
a. Pay Sahibinin Kendisinin Hâkimiyet Altında Olması Durumu: “Hâkim Şirket ile Pay Sahibi Olduğu Şirket Arasındaki Çıkar Çatışmaları”	146
b. Hâkimiyet Olmamasına Rağmen Tüzel Kişi Pay Sahibinin Menfaat Çatışması Yaşayan Bağlı Şirketle Aynı Şirketler Topluluğu İçinde Yer Alması	150

c. Dolaylı Hâkimiyet Hâlinde Oydan Yoksunluğun Uygulanabilirliği.....	152
III. PAY SAHİBİNİN OYDAN YOKSUNLUĞUNU GEREKTİREN HÂLLER	153
A. Genel Olarak.....	153
B. Kişisel Nitelikteki İş ve İşlemler	155
1. Kuralın Uygulanması Bakımından İş ve İşlem Kavramlarının Anlamı.....	155
2. İş veya İşlemlerin “Kişisel” Nitelikte Olması.....	158
C. Herhangi Bir Yargı Kurumu veya Hakemdeki Davalar.....	164

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN
İBRALARINA İLİŞKİN KARARLARDA OYDAN
YOKSUNLUK (TTK m. 436/2)

I. GENEL OLARAK	169
II. OYDAN YOKSUNLUĞUN KONUSU OLARAK İBRA KAVRAMI	170
A. İbranın Anlamı ve Özellikleri	170
B. İbranın Hukuki Niteliği	175
C. İbranın Türleri	177
1. Açık İbra.....	177
a. Genel İbra.....	179
b. Özel İbra	180
2. Örtülü (Zimni) İbra	181
D. Hakkında İbra Kararı Verilebilecek Kişiler.....	182
1. Yönetim Kurulu Üyeleri	182
2. Yöneticiler	183
3. Kurucular.....	184
4. Denetçiler.....	185

5. Tasfiye Memurları.....	186
E. İbranın Sorumluluk Davalarına Etkileri.....	187
1. Şirketin Açacağı Davaya Etkisi.....	187
2. Pay Sahiplerinin Açacağı Davaya Etkisi.....	188
3. Şirket Alacaklılarının Açacağı Davaya Etkisi.....	189
F. Oydan Yoksunluğun İbranın Türleri Açısından Değerlendirilmesi.....	190
III. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN İBRASINDA OYDAN YOKSUNLUK.....	194
A. OYDAN YOKSUNLUĞUN MUHATABI (YOKSUNLUĞA TABİ KİMSELER).....	194
1. Yönetim Kurulu Üyeleri.....	194
a. Genel Olarak.....	194
b. TTK m. 436/2 Hükmünün Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyeleri Bakımından Değerlendirilmesi.....	197
aa. Özel Hukuk Tüzel Kişileri Açısından Değerlendirme.....	197
bb. Kamu Tüzel Kişileri Açısından Değerlendirme.....	200
2. Yönetimde Görevli İmza Yetkisini Haiz Kimseler.....	204
B. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN İBRASINDA OYDAN YOKSUNLUĞA ÖZGÜ BAZI MESELELER.....	210
1. Yönetim Kurulu Üyeleri ile Yönetimde Görevli İmza Yetkisine Sahip Kimselerin Temsilcileri Bakımından Değerlendirme.....	210
2. Yönetim Kurulu Üyeleri ile Yönetimde Görevli İmza Yetkisine Sahip Kimselerin Temsilci Sıfatıyla Oy Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu.....	213
3. Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasında Belirli Derece Yakınların Oydan Yoksun Olup Olmayacakları Sorunu.....	216

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
OYDAN YOKSUNLUK BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN BAZI
ÖZEL DURUMLAR

- I. OYDAN YOKSUNLUĞUN TEK PAY SAHİPLİ (TEK KİŞİLİK) ANONİM ŞİRKETLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ..... 221
- II. TÜM PAY SAHİPLERİNİN OYDAN YOKSUNLUĞA TABİ OLDUĞU DURUMLARDA YOKSUNLUK HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMAYACAĞI MESELESİ..... 227
- III. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNE SAĞLANACAK MALİ HAKLAR AÇISINDAN OYDAN YOKSUNLUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ..... 230
- IV. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN SEÇİMİ VE AZLINE İLİŞKİN KARARLAR BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME 233
- V. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN REKABET YASAĞI İLE ŞİRKETLE İŞLEM YAPMA YASAĞININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN KARARLARDA OYDAN YOKSUNLUK 236
- VI. PAY SAHİBİNİN ÖZEL DENETİM İSTEME HAKKINI KULLANMASI DURUMUNDA YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN OYDAN YOKSUN OLUP OLMAYACAĞI SORUNU..... 241
- VII. OYDAN YOKSUNLUĞUN SORUMLULUK DAVALARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ..... 244
- VIII. SPK M. 29/6 ÇERÇEVESİNDE HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKLARDA OYDAN YOKSUNLUK..... 250

BEŞİNCİ BÖLÜM
OYDAN YOKSUNLUĞA AYKIRILIK
HÂLLERİ VE SONUÇLARI

I.	GENEL OLARAK	255
II.	OYDAN YOKSUNLUĞA DOĞRUDAN AYKIRILIK VE YAPTIRIMI.....	256
	A. Doğrudan Aykırılık Hâlleri.....	256
	B. Doğrudan Aykırılığın Yaptırımı	258
	1. Yargıtay'ın Görüşü.....	259
	2. Doktrindeki Görüşler	265
	3. Alman ve İsviçre Hukukunda Soruna Yaklaşım.....	267
	4. Değerlendirmelerimiz.....	270
III.	OYDAN YOKSUNLUĞA DOLAYLI AYKIRILIK HÂLLERİ VE UYGULANACAK YAPTIRIM.....	275
	A. Yasal Düzenleme ve Yorumlanması.....	275
	B. Dolaylı Aykırılığın Çeşitli Görünüş Şekilleri.....	280
	1. Dolanma Sayılabilecek Hâller	280
	2. Etkisiz Bırakma Olarak Değerlendirilebilecek Hâller.....	281
	3. Dolanma veya Etkisiz Bırakma Amaçlarının İspatı	284
	4. Oydan Yoksunluğu Aşma Amacıyla Yapılan Oy Sözleşmelerinin Dolaylı Aykırılık Sayılıp Sayılmayacağı Hususu	286
	C. Dolaylı Aykırılığın Hukuki Sonucu ve Yaptırımı	289
IV.	OYDAN YOKSUNLUKTA OLUMLU KARARIN TESPİTİ DAVASI	293
	A. Olumlu Kararın Tespiti Davası Kavramı, İşlevi ve Buna Duyulan İhtiyaç.....	293
	B. Olumlu Kararın Tespiti Davasının Hukuki Niteliği.....	302
	C. Olumlu Kararın Tespiti Davasının Koşulları.....	303
	D. Olumlu Kararın Tespiti Davasının İptal Davası ile İlişkisi ve Usûle İlişkin Bazı Tespitler.....	308

V. OYDAN YOKSUNLUĞA AYKIRILIK SONUCU İPTAL EDİLEN GENEL KURUL KARARLARI SEBEBİYLE ORTAYA ÇIKAN ZARARLARDAN SORUMLULUK	311
A. Oydan Yoksunluğa Aykırı Davranan Pay Sahibinin Sorumluluğu	311
B. Oydan Yoksunluğa İlişkin Hükümleri Dolanmaya İştirak Edenler ile Etkisizleştirilenlerin Sorumluluğu	315
C. Toplantı Başkanının Sorumluluğu	318
1. Toplantı Başkanının Seçimi, Özellikleri ve Yetkilerinin Sınırı	320
2. Toplantı Başkanı ile Şirket Arasındaki İlişki	322
3. Toplantı Başkanının Sorumluluğunun Genel Esasları	325
4. Toplantı Başkanının Oydan Yoksunluğa Aykırılık Dolayısıyla Sorumluluğu	327
a. Şirkete Karşı	330
b. Pay Sahiplerine Karşı	333
SONUÇ	339
KAYNAKÇA	349